

NEOLİTİK DEVİRDE KÜÇÜK ASYA İLE AVRUPA ARASINDA ANTROPOLOJİK MÜNASEBETLER

Öjen Pitar (Eugène Pittard)

Jönev Üniversitesi Antropoloji Profesörü; Antropoloji Enstitüsü Direktörü

R. R. Şmit (R. R. Schmidt), Ofnet'de mezolitik bir saha içinde yaptığı araştırmalar sırasında birtakım kesilmiş kafaların gömülü bulunduğu meşhur makberleri keşfedince, o anda insanlığın veya hiç değilse Evrazya insanlığının primitif tarihinin en heyecanlı meselelerinden birile derhal karşılaşmış bulundu. Avrupanın bu mıntakasında çıkan o mezarlar bir yandan üst paleolitik ve diğer yandan cilâlı taş devirlerine dayanan arkeolojik bir çerçeve içinde, brakisefal insanlara ait bir kafa grupunu antropologların gözleri önüne koyuyordu. Çünkü meydana çıkan şey, üzerinde münakaşa yürütülmesi müşkül olan birtek kafa değil, birçok kafalardan müteşekkil bir grup idi.

Bu brakisefaller kimlerdi, bu mezarların içinde ne işleri vardı?

Merkeziğ ve garbiğ Avrupaca o vakte kadar tanınmamış bir morfoloji gösteren bu adamlar nereden gelmişlerdi? Bunların vatani neresi idi? Bu adamların kendileriyle beraber aynı zamanda gömülmüş olan - ve morfoloji bakımından başka bir tipten olan - diğer insanlara karşı mühim bir rol oynadıklarına şüphe yoktu; acaba bu rol ne idi?

Eserlerimin birinde ve galiba «İrklar ve Tarih» adlı kitabımda Ofnet'de meydana çıkarılan bu brakisefallerden bahsederken, o mezarlarda metfun insanların yüzde kırkını teşkil eden bu brakisefalleri Asyadan gelmiş ve çok durmadan Avrupa üzerine akın etmiş beşer yığınının bir alemdari olarak telâkki etmek mecburiyetinde olduğumuzu söylemiştim. Bu insanlar, Vaşe dö Lapuj (Vacher de Lapouge) tarafından kuvvetle zemmedilen ve içtimaîğ inkılâpların en büyüğünü getirmiş olmak itibarile dünya tarihi bakımından bizce ehemmiyeti büyük olan bir ırkın he-yulâsını teşkil ederler. Bunlara ırk ıstılahlar ilminde Homo Alpinus adı verilmiştir.

Ofnet mezarları keşfolunmadan daha evvel, Avrupada preistorik brakisefal tiplerin mevcut olduğu biliniyordu. Bunlardan bir kısmı Portekizin cenubunda kâin Mugem şehrinde bulunmuştu. Bunlar mezolitik devre ait mutfak depoları idi. Mezolitik devirden sonraki çağlara ait olmak üzere yine brakisefal tipe mensup diğer birtakım insan iskeletlerine, ezcümle neolitik devrin yer yüzünde yapılmış mezarlarında ve İsviçrenin göl mıntakalarının aynı devirde inşa edilmiş binalarında tesadüf olunmuştu.

* * *

Portekizin Mugem şehrinde meydana çıkan tipleri şimdilik sahamızın haricinde bırakabiliriz; çünkü Mugem ile Ofnet arasında, hakikiğ mânasile yerleşmiş aynı devrin brakisefal halk kütlelerine tesadüf etmiyoruz. Fazla olarak şunu da biliyoruz ki, ehlileşmiş köpek, Avrupanın şimalindeki insan müesseselerinde mevcut olduğu tarihlerde, Portekizin mezolitik insanlarınca henüz malûm değildi. Bu keyfiyet ayrı ayrı mıntakalarda yaşamış olan bu iki brakisefal insan grupunun orijinlerini tetkik bakımından bizce pek kıymetli bir işarettir.

Üzerinde en iyi etüt yapılmış bir memleket olan Fransaya gelince : Magdaleniyenlerin, yani Lojörü Şansölâd (Laugerie Chancelade) denilen tipe mensup insanların halefleri, neolitik devrin başlangıcına kadar bünyelerinin teşekkülü itibarile tam bir tecanüs arz ediyorlardı. Bu münasebetle Müsyü ve Madam Saint - Just - Pequart tarafından Britanyanın Teviyek (Teviec) ve Hödik (Hoedic) havalisinde meydana çıkarılan mezolitik makberleri, neolitik devrine ait olmak üzere Lozer (Lozère) mezarlıklarını hatırlıyattım.

İnsan iskeletlerinin bilhassa kesretle mevcut olduğu Bom Şod (Baume Chaudes) da bir tek brakisefal insan iskeletine bile tesadüf olunamamıştı. Kafa tasları brakisefal formda olan insanlar ancak o devirden sonraki Fransanın merkeziğ yaylâsında sakin halk tabakaları arasına girmişlerdir.

Hâdiseleri bir parça sadeleştirerek ve dâvamız için en iyi bir misale zemin olan Fransız sahasında kalarak diyebiliriz ki, mezolitik devirde yerleri, medeniyetleri ve ahirete ait olan din telâkileri bakımından ve daha sair sebeplerden dolayı birbirlerinden ayrılan ve cetleri gibi kendileri de avcılık ve balıkçılık yapan Magdaleniyenlerin hafitleri cetlerinin binlerce senelik mevcudi-

yetlerine devam etmekte idiler. Bunlar ufak gruplar halinde yürüyüp giderken birçok başka gruplara tesadüf ediyorlar. Ve bu gruplar onların hayat tarzlarını baştan aşağı değiştiriyor.

* *

Öyle zannolunabilir ki bu müstevliler gelmemiş olsalardı, Avrupa kıtası, yalnız iklimi ve fonası itibarile tadile uğrıyan ve fakat insan manzaraları noktasından değişmiyen aynı umumî simayı, paleolitikten evvelki devirlere ait simanın aynını, muhafaza ederek devam edecekti. Eğer Seddiçin tarzında yüksek bir duvar Avrupayı dünyanın diğer kısımlarından ayırsaydı, biz hattâ bugüne kadar köşede bir avcı hayatı içinde yaşayıp duracaktık. İlk gemiciler Avustralyayı, Melanezyayı ve Amerikanın bazı topraklarını keşfettikleri zaman, bizim bu farz ve tasavvur ettiğimiz manzaraya müşabih bir manzara ile karşılaşmışlardır.

Ancak Avrupanın hiçbir tarafı, aşılmaz sularla muhat değildi. Avrupa haricinde medeniyetler durmadan değişiyor, bu medeniyetlerin getirdiği yeni yaşayış tarzları her tarafa yayılmak imkânını buluyordu. Şarkî Akdenizde sahil boylarınca seyir ve seyahatler başlamak üzere idi. Karada hiçbir ciddi mâniyaya, hattâ preistorik devirdeki insanların birtakım noktalardan aştikları Avrupa ve Asya dağ silsilelerine bile tesadüf olunmuyordu.

Mezolitik devrin sonlarına doğru kıtamızda ne görüyoruz? Öteye beriye dağılmış birtakım insan grupları, ki bunların başlıcaları mağaralarda ve mahfuz yerlerde, bir kısmı da yer üstüne yapılmış kulübelerde oturmaktadır; içlerinden bazıları avcılıkla ve bilhassa geyik avcılığıle, diğer bazıları ve ezcümle deniz kıyısında oturanlar sahillere mahsus kabuklu hayvanlar avı ile iştilal etmektedir. Bu insanlar ziraatin ne olduğunu bilmezlerdi. Onlar için en büyük hâdise, köpeği ehliğeştirmek oldu. Ve yukarda söylediğim veçhile, Mugem mıntakasının preistorik insanları bunu da bilmiyorlardı.

* *

Eğer Asyada gündelik yaşayış teşkilâtı derin tahavvüllere uğramamış olsaydı, Avrupanın yukarda izah ettiğim hayat tarzı ilânihaye devam edip gidebilirdi. Ancak, birtakım insanların ilk önce ufak gruplar halinde - ki Ofnet te böyle olmuş olması tahmin

edilir, - daha sonra azçok kesif muhacir kabileleri tarzında gelmelerile yeni medeniyet hali bizim kıtamıza da giriyor ve Avrupanın bütün itiyatlarını altüst ediyor.

İmdi bu mülâhazaya göre, mezolitik devir sonundaki Evrazya âlemini iki yapraklı bir defter halinde göz önüne getirebiliriz: Bu defterin Avrupa yaprağı üzerinde göçebeler ve bilhassa avcılar vardır; bunlar ne hayvan beslemeği bilirler, ne de çiftçilik etmeği... Bu insanlar paleolitik medeniyetleri idrak etmiş bütün insanlar gibi, atasel sisteme tâbi ve ufak gruplar halinde yaşarlar. Avrupanın bu mezolitik halkının kesif bir tarzda bulunmasına imkân yoktu; iktisadî hayat şartları buna mânîdi; bugünün avcılıkla yaşayan ve bu sebeple hergün yer değiştirmeye mecbur olan insanları da bu preistorik mevcudiyetin birer aksi gibidir.

Defterin şark yaprağına gelince: Bu büsbütün başka bir manzara arz etmektedir. Burada külliyetli ve toplu olarak görülen insanlar toprağı ekiliyorlar, ehliğ hayvanları meralara götürüyorlar. Bunlara göre avcılık çerez kabilinden birşey, esası tamamlayan bir yardım, yahut bir müdafaa işidir. Bu insanlar vahşiğ nebatlar arasından yenilebilecek yemiş veren ve buğday, arpa, darı gibi gözleri önünde ilânihaye üretilmesi mümkün olanları ayırmışlar; domuzu, öküzü, keçiye, koyunu ve bilâhare atı disiplin altına almağa ve bunları kendilerine ilelebet bağı kılmağa muvaffak olmuşlar. Bu insanlar bu suretle ehliğleştirdikleri hayvanları bir taraftan koruyorlar, diğerk taraftan üreyip çoğalmaları esbabını temin ediyorlar [1]. Bunlar avcılığın muvakkat hayatına mukabil sabit emniyetli hayatı ikame etmişler. Kıtık tehlikelerine karşı zahire iddiharı suretile ihtiyat tedbirleri aldıkları için, aileleri efradını çoğaltabiliyorlar. Kendi aralarında cemaatler vücade getiriyorlar; sosyal bakımdan bugünkü hayata benzer bir hayat tesis edebiliyorlar.

Biribirinden bu derece ayrı olan bu iki beşer grubu, biri diğerkinin meçhulü olarak acaba ne kadar zaman yaşamıştır? Henüz bunu tayin etmek imkânına malik bulunmuyoruz. Sonraları bu iki grup nasıl tanışmışlardır? Şüphesiz ki önce Asyalılar garpli komşularının memleketlerine geçmişlerdir. Bu uzak tarihi, hiç

[1] Eti devri insanların, bugüne nisbetle daha az itaatli olan sürüleri idare işinde kullandıkları köpeğe verdiği kıymet ve ehemmiyet, çoban köpeğini öldürenlerin vermeğe mecbur oldukları tazminat miktarından anlaşılmalıdır. Çoban köpeğinin tazminatı, bekçi köpeğinin tazminatından yirmi misli fazla idi. Ehliğleşmenin başladığı zamandan pek uzakta bulunmadığımız tahmin olunabilir. (L. Delaporte, Les Hittites, Paris, la Renaissance du Livre, 1926' a müracaat!)

değilse yeni medeniyet şeklinin Avrupaya girdiği zamana en yakın olan devrin tarihini, şekli asliğisile kurup yazabilmek için ne yapmalı?

* * *

Bunun için, daha evvelce, iki şeyi yapmak lüzumile karşılaşırız: Biri ehliğ hayvanların ve ekilmiş hububatın menşelerini bulmak, diğeri bu fevkalâde hâdisenin âmili olan beşer ırkını meydana çıkarmak.

Ekilmiş hububatın menşei, bilhassa Kandol (Candolle) denberi birçok defalar münakaşa edilmiştir. Bu hububata, başlıca Mezopotamya kıtası, yeryüzünün cenneti adı verilen ve Dicle ve Frat nehirlerinin sularile en çok mazharı lûtufları olan topraklar menşei gösteriliyordu. Aronzon (Aaronsohn) un keşfiyatına göre, Filistin, hububatın vatanı değilse bile her halde bu vatanın bir parçası gibiydi. Filhakika bu museviğ nebatat âlimi, Filistinin muhtelif yerlerinde, hattâ oranın mürtefi noktalarında arpaya, buğdaya, yulafa, darıya, hiçbir sayü zerine dahil olmaksızın kendi kendiliğinden yetişen bir halde tesadüf etmiştir. Yine bu âlimin ifadesine göre, o vahşiğ hububat, ehliğleştirilmiş cinslerinden hiçbir hususta aşağı değildir. Rus nebatat âlimi Vaviloff, son senelerde yaptığı tetkikat neticesinde, hububatın ve hiç değilse içlerinden bazılarının muhtemel vatanını şarkın daha ileri kıtalarına, hattâ Afganistana kadar götürmektedir. Hulâsa, Hindistanın garbinden Akdenize uzanan bütün bu muazzam topraklar buğdayın, arpanın, çavdarın [1] darının, yani Avrupanın neolitik halkı tarafından tanınmış hububatın vatanı gibi telâkki olunabilir. Ehliğleştirilen hayvanlar hakkında da aynı hüküm verilebilir.

* * *

Tarih dediğimiz ilim - tabiiğdir ki bu sözümüle Eski Asyanın tarihini kastediyoruz — bu araştırmalarımızda bize yardım edebilir mi? Kıyaslar yapmak suretile belki. Bundan dört bin sene ve belki iki veya üç bin sene evvel, yani ilk neolitiklerin Avrupaya geldikleri farzedilebilen tarihten pek uzak olmıyan bir devirde, Etilerin çoban ve çiftçi hayatını tetkik edecek olursak, burada davamıza yarıyacak bazı işaretler bulabilir miyiz?

[1] Çavdar, Avrupaya daha sonraları, belki de Bronz Devrinde gelmiş gibi görünüyor.

Ankaranın şarkında ve şimdi Kızılırmak ismini taşıyan Halis (Halys) nehrinin büküm noktasında Hattus adlı bir şehir vardı, ki burası Etilerin hükümet merkezi idi. Öyle zannolunabilir ki Eti İmparatorluğu o tarihlerde bugünkü Anadolu topraklarını tamamen kaplamıştı. Etilerin orijinlerinin ne olduğunu hâlâ bilmiyoruz. Bunlar, ağlebi ihtimal, preistorik zamanlardanberi Anadolunun aynı mevkilerinde sakin olan insanların hafitleridir. Anadolu yaylâlarının en eski preistoriklerinin, hububatı ve ehliğ hayvanları bihakkın kendisine borçlu olduğu medeniyetin yaratıcıları olan son neolitiklerden, zaman itibarile, pek uzak olmamaları lâzımgelir.

Tarihiğ tepelerin en derin tabakalarında neolitiklerin bakayasını buluyoruz; birçok müelliflerden sonra Fonder Osten (von der Osten), Alışar hafriyatında bu keyfiyeti müşahede etmiştir. Bu neolitiklerin de selefleri bulunmak lâzımdır; meseleyi başka türlü düşünmeğe imkân yoktur. Bundan birkaç sene evvel Adıyaman'a civar bir küçük vadide meydana çıkarılan orinyasiyen (aurignacien) karakterinde çakmak taşından mamul alât ve edevatın birbirine yakın zamanlara ait şeyler olduğunu kabul edince tevsian, ve fakat her iki kıtaya ait tarihleri muvaziğ yürütmek üzere, bundan Avrupa kıtası gibi Anadolu kıtasının da paleolitik devirde meskûn bir kıta olduğu neticesine varabiliriz. Hernekadar Küçük Asyanın bu paleolitik hayatı hakkındaki malûmatımız hemen hemen mefkut, ve hele neolitik devre ait bilgilerimiz daha çok fazla ise de, bir gün gelip bunu meydana çıkaracağımıza şüphe yoktur[1]. Öyle görünüyor ki beklenen bu gün, uzak değildir; çünkü Alışar hafriyatını idare eden Fonder Osten, Adıyaman harabelerinin keşfolunduğu 1928 yılında oralara bizzat giderek yeniden yeniye bazı çakmak taşları toplamış ve bunları Şikago Şark Enstitüsüne göndermiştir. Fonder

[1] Bu münasebetle Çin kıtasının en eski devirleri hakkında bundan on beş sene evvelki vesika noksanı ile bugünkü vaziyeti hatırlatmak istiyoruz. Bundan 15 sene evveline gelinceye kadar Çinin en eski tarihini tesbit edebilmek için elimizde bulunan yegâne malûmat bu kıtanın neolitik devrine ait bilgiler idi. Kezalik Marmara denizinin öbür tarafında ve hemen bütün Balkan yarımadasında yirmi seneye gelinceye kadar hiçbir paleolitik havza göstermedik; halbuki bugün vaziyet bu merkezde değildir. Anadolu mezolitikleri hakkında henüz hiçbir malûmatımız yoktur; neolitik devre ait dokümanlarımız Şantr (Chantre) ve daha bazı nadir müdekkikler tarafından bulunan Cilâlitaş Devrine ait birkaç baltaya munhasır kalmaktadır. İstanbul Kongresinde Bay Kurt Bittel, Bilecik vilâyetinde Demirci Höyükte bir neolitik istasyon keşfettiğini haber verdi; diğer taraftan Adıyamanda, 1937 ilkteşrininde, Hâmit Koşayın refakatinde neolitik izleri bulduk. Bu meseleye avdet edeceğiz.

Osten 1934 te Londrada içtima eden beynelmilel Preistorik ve Protoistorik İlimler Kongresine bu keyfiyeti bildirmiştir.

1931 tarihinde Bay Kurt Bittel Ankara gaz fabrikasının garbinde kâin bir taşocağında çakmak taşından yapılmış birtakım alât ve edevat bulmuştur. Müellif (L. Dölaport'a müracaat) bunları paleolitik devre ait telâkki etmektedir.

Görülüyor ki hergün, mevcudu çoğaltan yeni yeni şeyler bulunmaktadır. Tekrar ediyorum: Birkaç sene sonra, Eti devrinden evvelki zamanlarda Anadolu'da yaşamış olan en eski medeniyetlerin ciddiği bir manzarasile karşılaşmış bulunacağız.

* * *

Davamızın ispatı için zarurî olan ikinci delil de bu suretle elde edilmiş bulunuyor, ki o da Anadolu kıtasının neolitik devirlerde veya muhakkak olarak buna tekaddüm eden çağlarda yaşamış medeniyetleri ve lâakal paleolitğin en eski medeniyet devirlerini idrak etmiş olmasıdır.

Ötedenberi hep aynı toprakları işgal edegelmekte bulunan birtakım gruplara mensup insanlar, Anadolu'luların cetleri, şimdi tayin ve tesbiti bizce mümkün olmıyan bir tarihte ve belki de mezolitik devrin sonlarında kendi oturdukları yerlerde veyahut buralara en yakın mahallerde hububatı keşfetmişler ve hayvanları ehlileştirilmişlerdir. Şüphe yoktur ki bu insanlar o hububat ve hayvanatı garpa götürmeden evvel uzun müddet bunlardan bizzat kendileri istifade etmişlerdir.

* * *

Şimdi araştıralım: Bu adamlar kimlerdir? Yani bunları hangi irka bağıyabiliriz?

Bu suale iki yoldan cevap verilebilir: Biri kablettarihte ve tarihin mazbut devirleri içinde bulunmuş iskeletleri tetkik etmek, diğeri bugün aynı mahallerde oturan canlı insanları tetkik etmek.

O iskeletlerle bu canlılar arasında yaratılış bakımından bir rabıta var mı?

Anadolu'da preistorik devre ait iskeletler henüz elimize geçmemişse de, bazı Eti iskeletlerine malik bulunuyoruz. Bu iskeletler Bay Şevket Aziz Kansu tarafından etüt edilmiştir. İskeletlerin anatomi bakımından gösterdiği mümeyyiz vasıfların teferuatına girişemiyeceğim. Bununla beraber, bu iskeletlerde morfo-

loji bakımından bir işaret vardır ki bunun üzerinde durmağa mecburuz : O da iskelet sahiplerinin brakisefal insanlar olduğu keyfiyetidir. Kafatası biçimine taallük eden bu nokta üzerinde neden ısrar ettiğimizi şimdi göreceksiniz :

Bugün Anadolu'da ve ona civar mahallerden başlayarak Hazer denizi şarkına ve Orta Asyaya yaklaşan havalide sakin insanların morfoloji bakımından mümeyyiz vasıfları nedir?

Bu geniş topraklarda oturanların ekserisi brakisefal biçimde kafatasına malik insanlardır. Etilerin kafatası itibarile bunlara benzeresi bir istisna telâkki edilemez. Bayan Dellenbak (Dellenbach) tarafından kongreye takdim olunan harita bunu kolaylıkla göstermektedir. Bu keyfiyet muhitin antropolojik ananesi icabıdır. Binaenaleyh Anadolu'nun bugünkü brakisefal insanlarını, Asyanın bu kıtasının yerlileri, yani cedlerinin işgal etmiş oldukları aynı geniş sahada oturmakta olan insanlar farz ve tasavvur edebiliriz. Bugün bu kavimler başka başka isimler taşımaktadırlar : Türkistanda adları Türkmendir; İranda Perstir; Anadolu'da da Türktür. Ancak, bunların ırk itibarile aynı menşeden çıktıkları, hepsinin aynı esasa mensup olduğu pek güzel tasavvur olunabilir. Vaktile merkeziğ ve garbiğ Asyanın bir kısmında - daha ileriye gitmek istemediğimiz için bu hudut içinde kalıyoruz - ırk bakımından mütecanis bir insan grubu yaşamıştı; bunların morfolojik diğer evsafı arasında bir mümeyyiz vasıfları daha vardı ki o da brakisefal olmaları idi. İşte bu insanların bir kısmı ilkönce neolitik çağı takip eden devirde, daha sonra protoistorik devirde - yine tekrar ediyorum bu devir hakkında büyük bir malûmata malik bulunmuyoruz - Protoetilerin cetleri olmuşlardır. Tarihen malûm olan bu Protoetiler daha o zamanlar büyük bir medeniyete sahip bulunuyorlardı. Bunlar yalnız hububatı keşf ve zeretmekle, hayvanları ehliğleştirip yetiştirmekle kalmamışlar; altın, gümüş, bakır gibi madenleri de kullanmışlardır. Dünya tarihi bakımından mühim bir hâdise olarak kaydedelim ki demirin kâşifi de bu insanlar olduğu görülüyor.

Etilerin cetleri olan Anadolu'nun bu eski brakisefalleri, illetten neticeye varmak yolile, Türklerin de cedleri telâkki olunabilirler.

* * *

Tarihin seyri ileriledikçe Anadolu'nun bu brakisefalleri, muhtelif isimler almışlar, muhtelif şekillere tâbi olmuşlar; bunlar, ihtimal, vakit vakit muhtelif diller konuşmuşlardır. Bizden dört

bin sene evvelki zamana ait Eti tabletlerinde büyük ve küçük birtakım kıralların isimlerine, devlet adlarına tesadüf ediyoruz. O zaman Anadolu kıtasının sakinleri hariçde dağınık halde birtakım milletlerden tereküp ediyordu. Fakat bu milletleri vücade getirenlerin aynı ırkın insanları olmaları muhtemeldir. Bazı devirlerde bu milletleri biribirinden ayrılmış görürüz; o vakit zannederiz ki bunlar ayrı ayrı ırka mensup insanlardır. Diğer bazı zamanlarda bunları kudretli bir galibin taç ve tahtı etrafında toplanmış görürüz, o vakit ta aynı millettten olduklarına zahip oluruz. Neolitiklerle bizim aramızda, en son tahlile göre, Selçuklar ve Osmanlılar vardır; bugün bunların adı Türktür.

* *

Bu hâdise, Anadolu'dan başka yerlerde, bundan başka suretle mi cereyan etmiştir? asla; Rumenler vaktile (Get) ve (Daç) değil mi idiler? Ya İspanyollar, İberliler? Ya İsviçreliler, Helvetler, Fransızlar, Keltler, Mogollar? Herhangi bir devlette vukua gelen bir isim değişikliğine o devletin topraklarında yaşıyan halkın fizik karakterlerinin bir değişmesi tekabül edeceği yolunda bir düşünce kimin aklından geçebilir? En zengin muhayyeleler bile buna vücut veremez. Ben vaktile buna dair bir misal irae etmiştim; bu misal hususî ve mahdut bir sahaya ait olmakla beraber ispat edici mahiyeti olduğu için, burada tekrar etmek istiyorum: İsviçrede Vale (Valais) kantonunun bazı aksamı biribirini takip eden devirlerde dört muhtelif dil konuşmuştu: İlkönce Keltik olmuş; Romalıların istilâsından sonra lâtin olmuş; daha sonra cermenleşmiş, ve bilâhare mühim sahalarında Fransız dilini kabul ederek tekrar lâtinleşmişti. Asırlarca müddet biribirini takip eden bu halkta yegâne değişen şey, bir dilin bırakılıp diğer bir dilin kabul olunmasından ibaretti. Bunlar fizik bakımından daima aynı insanlar kalmışlardır. Bu insanlar bazen idariğ bir icap üzerine eski dillerini bırakıp yeni bir dil kabul etmeğe mecbur oluyorlar, fakat hiçbir vakit brakisefallikten dolikosefallığa, yahut dolikosefallikten brakisefalliğe geçmiyorlardı.

* *

İstilâ gören halk üzerinde bu istilânın yaptığı tesir ile o halk değişebilir diye bir iddia vardır. Bu nokta üzerinde birkaç söz söylemek lâzimgeliyor. Bilhassa eski Asya kıtası muhtelif istilâlar

geçirmiş bir memleket olduğundan, buna bakarak her defasında Asya kıtasında görülen insanları kendilerinden evvelki diğer insan tabakalarının üstüne gelmiş ayrı tabakalar zan ve tasavvur etmek lâzımelecektir. İlkönce Avrupa ve Asyanın muhtelif kısımlarında görülen ve tahkiki kolay olan bir hâdiseyi göz önüne getirelim. Hem ırk, hem de dil bakımından vahdet teşkil eden beşer grupları mevcut olamaz; meselâ Avrupada bir lâtin ırkı, bir cermen ırkı yoktur. Sadece lâtin dilinden müştak bir dil, yahut cermen tipinde bir dil konuşan muhtelif insanlar vardır. Bu davayı en mükemmel surette ispat edebilecek bir misal teşkil eden Fransayı ele alalım. Alsas havalisini bir tarafa bırakırsak Fransada herkes fransızca konuşur. Bu dil asırlar devamınca, bütün devlet teşkilâtının dili olmuştur. Fakat her zaman böyle değildir. Mazinin çok uzak devirlerine gitmeğe hacet olmaksızın Bretanya eyaletinin pek büyük kısmına fransızca dili ağır ağır girmiştir. [1] Bugün lisan vahdeti hemen hemen mutlak surette teessüs etmiş olan Fransada başlıca üç ırka tesadüf etmekteyiz. 1) Şarkı şimaliğde nordik ırkı temsil edenler; bunlar neolitik devirlerdenberi o havaliye yerleşmişlerdir. (Fransız antropologları bunların menşeyini şimaliğ neolitiklere kadar götürürler) Fransanın en uzun boylu insanları olan bu havali halkı ekseriyet itibarile dolikosefal, yahut dolikosefalliğe mütemayil, sarışın, parlak gözlü insanlardır. 2) Fransanın vasatına müsadif yaylalarda ve Alplerde yaşayan alpin ırkın mümessilleri; Overnyalar, Dofinuvalar, Savualılar bunun en mükemmel nümuneleridir. Bunların boyları orta uzunlukta ve kendileri brakisefaldir. Gözlerinin ve saçlarının rengi siyahtır. 3) Pirene ve Akdeniz havzasındaki insanlar; bunlar Homo meridionalis tiplerini az çok kendisinde toplamış kimselerdir; bunların boyları ufak, renkleri esmer ve kendileri dolikosefaldir.

Bu suretle antropoloji bakımından Fransız tabirinin ifade ettiği manânın ırk bakımından kıymeti olmadığı görülür; çünkü bu tabir yekdiğerinden ayrı olan en aşağı üç muhtelif ırkın mensuplarına verilmektedir.

Fransızlar hakkında söylediklerimiz Almanlar hakkında da varittir. Almanyanın şimal ve cenubunda aynı dil konuşulduğu halde şimal havalisinin uzun boylu dolikosefalleri ile Bavyeranın esmer renkli brakisefalleri arasında morfoloji bakımından ve her birinin mümeyyiz vasıfları itibarile hiçbir alâka ve münasebet yoktur.

[1] Bretanyada öyle küçük köyler gördüm ki bunlarda halk yalnız breton dili konuşmaktadır.

Davanın ispatı haddinde daha ileri giderek meselâ şimal Almanlarının külliyetli bir kuvvetle İskandinavya memleketlerini istilâ ettiklerini farzedelim; bu istilâ neticesinde bu memleketler halkının lisanı değişebilirse de ırkları değişemez; nitekim Bavyeraların Tirol taraflarını istilâ etmeleri oradaki halkın ırkiğ vasıfları üzerinde hiçbir tahavvül vukua getiremez.

* * *

Esasen istilâ denildiği zaman meselâ Gollerin ve Diviçyo'nun idaresinde Helvetlerin bir defa Romalılarına galip gelmek, ondan sonra Sezar tarafından mağlûp edilmek suretile vukubulan istilâlarında olduğu gibi, kavimlerin bir daha geriye dönmemek fikrile yerlerinden kalkıp hakikiğ surette tebdili mekân etmeleri manâsında bir istilâ anlaşılmalıdır. Bu son şekilde istilâyâ kadınlar ve çocuklar da iştirak ettiklerine göre, kendi memleketlerinden başka memleketlere gitmek üzere bu suretle harekete gelenler fethettikleri memlekete bu kadar kalabalık bir kütle halinde yerleşecek olur ve bunlar fethettikleri memleket ahalisinden ayrı bir ırka mensup bulunursa, istilâ edilen memleket halkının ırkı üzerinde bir tesir icra etmeleri derpiş olunabilir.

Harp istilâlarına gelince, bazı müverrihlerin bunlardan bahsederken yaptıkları edebiyat mubalâğalarına karşı dikkatli bulunmak lâzımdır. Bu kabil istilâların hemen bütün vakanüvisler tarafından bildirilen külliyetli miktarda muharip kütleleri tarafından yapılmasına imkân yoktur; Tarihte bir çok yalanlar vardır. İstilâcılar adedinin çokluğu bhusus nakil vasıtalarının kesretli ve suhuletli olmadığı eski devirlerde iâşe meselesini müşkül ve belki gayri kabil kılacağı gibi, zaferin esas şartlarından olan askeriğ hareketler sürat meselesine de bizzarure manialar ika eder. Ondan sonra istilâ ileriledikçe zaferin bizzat kendisi muharebe zayıtı, hastalık, firar gibi sebeplerle istilâ kümelerini telef eder. İstilâ için harekete kalktığı zaman mütecanis bir kütle halinde bulunan bir istilâ heyetinden, bir müddet sonra, ırk itibarile ne kalabilir?

Bu tenkidimi teyit için, tarihte bize hikâye olunan muhtelif istilâ hadiselerini araştırdım ve bunlardan bir tanesini, Visigotların istilâsını, misal olarak aldım. Şimdi bu istilâyâ ait tarih ve vakaları hülâsa ederek birbirine yaklaştıralım: [1]

[1] Şu esere müracaat: Eugène Pittard; Les Races et l'Histoire, Paris. — l'Evolution de l'Humanité külliyatında.

Visigot'lar 410 da Romayı yağma ediyorlar. 412 de Luvar (Loire) nehri ile Pirene dağları arasındaki mıntakada görünüyorlar. 415 tarihinde bunları İspanyada buluyoruz. Tuna nehrinin sağ sahiline yerleştikleri tarihten itibaren aradan 39 sene geçmiştir. Yukarıda zikrettiğimiz istilâya çıktıkları zaman 25 yaşında olan delikanlıların, eğer bunca macera içinde berhayat kalabilmişlerse, şimdi yaşları 65 tir. Bunlar ırk bakımından İspanyada nasıl bir tesir yapabilirler? Son kırılları Rodenik 711 tarihinde Araplar tarafından mağlûp edildiği zaman Afrikadan gelen fatih kuvvetleri kendi karşılarında buldukları ordular hangi ırkın çocukları idi? Bunlar halâ Visigot'lardan mı teşekkül ediyordu?

Visigot'ların bu istilâsını Cengiz Hanın Musul istilâsına yaklaştırmak mümkündür. Bunu yapmağa teşebbüs ettiğimiz zaman, Tatar denilen beşer grupunu tetkik ederken müşahede etmiş olduğum bir meselenin yani Tatar namı altında toplanan insanlar arasında morfoloji bakımından mevcut olan ademi tecanüsün sebeplerini gözönüne getirdim.

Akla az yakın bir ihtimal olmakla beraber bu on üçüncü asır muhariplerinin sırf Mogol ırkına mensup insanlardan teşekkül ettiğini kabul etmek bile, bu ırkta sima çarçabuk değişmiş olacaktır. Asıl Mogol veya Mogoloid denilen kütle içinde harp vakalarının açtığı boşlukları istilâ olunan memleketler halkından muttasıl alınacak adamlarla dorldurmağa mecburiyet vardır. Mogol orduları içine girecek olan bu adamların yapacakları şey, istilâcıların iktisadî ve siyasiğ muvaffakiyetlerinden kendilerine hisse çıkarabilmek için onların eserine ittiba etmek, onların içine girip kendilerile karışmak olacaktır. Mağluplar, daha doğrusu toprakları üzerinden istilâ kuvvetleri geçen insanlar kendilerinin harap ve yağma edilen topraklarını bırakarak başka fütuhatta zararlarını telâfi etmek çarelerini arıyorlardı. İmdi Mogol ordusundaki boşlukları dolduran bu ahali bilhassa Turanlılar ve Türklerdir. Bundan dolayıdır ki Tatar gruplarının çir çoğu ve bilhassa içlerinden bin tanesi üzerinde tetkikat yaptığım Balkan yarımadasındaki Tatarlar Türk ırkından teşekkül etmiş insanlardır. Tabiri caizse, bunlara tatarlaşmış denilebilir: Ayrı ayrı tabakalardan çıkan küçük çayların iltihak ettiği bir nehir o çaylardan her birinin getirdiği toprakla beraber kendi mıntakasından aldığı toprağı da nasıl cereyanı esnasında birbirine karıştırarak hepsini birden mansaba götürürse, Tatar istilâsının orijinel nehri de böyle olmuştur.

Hâdiseleri daha tam ve sahih bir surette anlatabilmek için zarurîğ bulunduğ bu mukaddemeden sonra Türklere avdet edelim:

Yukarda söylediğimiz veçhile, Anadolu'nun en eski halkının binlerce ve binlerce senelerdenberi bu aynı toprak üzerinde birbirini takiben geldiklerini, bu uzun devirler zarfında yekdiğeri ardınca gelmiş olan bu nesillerin muhtelif isimler taşımış ve belki de başk başka diller konuşmuş olduklarını, toprak altına gömül-müş şehirlerde (hulâsa etmiş olmak için diyelim ki Eti devrinde) ve daha sonra bugünkü topluluklarında, kendilerine tesadüf ettiğimiz dakikaya kadar bunların yekdiğerinden ayrı siyasiğ ve içti-maiğ akidelere tâbi yaşadıklarını kabul etmek en basit yoldur.

Anadolu'nun uğramış olduğı istilâlara gelince, şurası muhak-kaktır ki, bu istilâları sevk ve idare edenlerin lâakal büyük bir kısmı aynı ırka mensup, aynı orijinel esasın eczasından olan insanlardı. Bir daha tekrar edelim: Bunun başka türlü olmasına imkân yoktur. Anadolu'ya civar mıntakaların antropolojik haritası-na bir bakış bunu ispata kâfidir. Bugün Kürt, Ermeni, Lâz denilen ve büyük bir ekseriyeti brakisefal olan insanlar varlıklarını bu primitif kütleden almışlardır. Semitik (samiğ) denilen istilâlara ge-lince: Bunlar başka ırka mensup insanlar tarafından yapılmıştır ki Araplarla keزالik dolikosefal olan primitif ve hakikiğ Yahudiler ve Suriyelilerin lâakal bir kısmı bu ırktan çıkmışlardır. Mezopotamya-da bulunan kabartmalar üzerinde bu ırkın resimlerine tesadüf olunmaktadır.

*
* *

Avrupada yaşamış neolitiklerin siyasiğ hayatlarına dair hiçbir şey bilmiyoruz. Fakat maddiğ hayatlarının başlıca elemanları ve iktisadiğ endişeleri ne olduğunu biliyoruz. Psikolojilerinin ve sos-yal hayatlarının bir kısmını olsun akla yakın bir surette gösteren tasvirler elimizde bulunuyor.

Bu insanlar, bazen hakikiğ site denilebilecek merkezlere (Hes-baye köyleri, İsviçrenin göl üzerindeki ikamet yerleri), ufak topluluklar halinde dağılmışlardır. Bunların çoban ve çiftçi haya-tına mshsus âdetleri vardır; çakmaktaşını yontmakta, çanak çöm-lek imalâtında pek büyük maharet sahibidirlere; iplik bükmeğ, keten ıslatmağ, kumaş dokumağ, balıkağı yapmağ bilirler; deniz-ciliğ zaten vâkıftırlar; sahil halkı bu vukuflarından geniş mik-yasta istifade etmektedir. Halefleri bu ilmi kendi aralarında

büyük denizciler çıkacak dereceye kadar götürmüşlerdir. Bunlar ölülerine - bazan muhteşem olan - mezarlar yapmışlardır.

Zamanımızdan 4000 sene evvel, yani Avrupada neolitik medeniyetin sonuna vâsıl olduğu tarihten belki 2000 sene sonra Küçük Asyada ne görüyoruz? Anadolunun göbeğinde Eti'lerin Hükûmetinin merkezi, Dölâport'un ifadesine göre «Halis» nehrinin (şimdiki Kızılıрмаğın) düğüm noktasındadır. İkinci bin sene içinde burasını ele geçiren Asyalı bir halk sulhperver insanlardır; içlerinden bazıları *inşa olmuş oldukları aynı mevkide bin senedenberi duran* kasabaları ve köyleri, üstü açık yerlere, ve tercihan ufak çayır kenarlarına kurulmuştur; etraflarında müdafaa tertibatı yoktur. O zamanın ehliğ hayvanları, at, merkep, katır, öküz, domuz, keçi, koyun ve köpektir.

(Bunlardan at, merkep ve katırdan maadasına ilkönce İsviçre'nin göl mntakalarında sakin ahalinin yaşadıkları neolitik devirlere ait keşiyat arasında tesadüf edilmiştir.)

Etilerin herhalde buğday, arpa ve ehliğleştirilmiş bazı yerli nebatatı ettiklerini biliyoruz. O vakittenberi bu nevi ziraatin hiç ardı kesilmemiştir. Her muntazam sosyal hayatta iki eleman olan ziraat ve hayvan besleyicilik, Dölâport'un ifadesine göre, Anadolu yaylalarında eski devirlerin ziraatçiliğinin ve hayvan besleyiciliğinin tabiiğ bir devamı idi. Bu ümit olunmiyan servetleri Eti'lerin cetleri aynı yerlerde, yahut daha şarkta bulmuşlardı; bunlar öyle servetlerdir ki bizim anladığımız manâya göre bunlara malik olmadıkça yüksek bir medeniyet kurulamaz. İkinci bin senenin heyetleri eski bir sosyal nizamın aksetmiş tasavvurlarıdır. Bunların mevcudiyetleri, hakikiğ yerini henüz bilemediğimiz, ve şüphesiz birgün bulup meydana çıkaracağımız bir mevkide icat edilmiş bir şeyin onlara kadar uzanıp gelen bir aksi sedasidi. Bu mevki, garbe doğru uzanmış kolu Anadolu yarımadasını teşkil eden beyaz Asya topraklarında olmak lâzımdır. Bu insanları, bir kısmı şarkiğ Avrupa yolile -veya belki Karadenizin şimalinden - Ege'ye yollanarak bize neolitik medeniyeti getirmiş olan medeniğ kavimlerin, yerlerinde bırakıldıkları bir yadiğar gibi telâkki etmek caizdir.

*
* *

Avrupa medeniyeti bir yaratma eseri olmadığına göre, neolitik medeniyetin Avrupa topraklarına gelişini nasıl tasavvur edebiliriz? Şimdi bunu mülâhaza edelim :

Bu medeniyetin maddî cihetlerini ilkönce İsviçre göllerinin çamur tabakaları arasında bulunan şeylerle oldukça iyi bir surette öğrenmiş bulunuyoruz. Paleolitik arazide bulunan eşyanın hepsi bu çamur tabakası, bu «göl gübresi» içinde, hiç bozulmamış olarak, bugün bile mevcuttur. Bunlar buğday ihtiyatları, bir mevsimde toplanmış meyva ihtiyatları, yemek bakıyeleri ve bilumum ev alât ve edevatı gibi şeylerdir. Külliyetli miktarda bulunan kırıntıların dikkatle tetkiki sayesinde ki göl mıntakaları neolitiklerinin gündelik hayatlarını tesbite muvaffakiyet elvermiştir. Bu hayat, bir su sathı üzerindeki hayat ile alâkadar olan ufak tefek bazı teferruat farkile karada yaşayan neolitiklerin hayatının aynı olmak lâzımgelirdi. Kırlarda inşa edilmiş meskenlerle mağaralar içinde olup biten şeylere ait malûmatımızın bu derecede olmaması, bu mesken ve mağaralarda çürüeyebilen maddelerin çabuk mahvolmuş olmasından mütevellittir. Neolitiklerin hayvanları öküz, koyun, keçi ve domuzdan ibaretti. Köpek onlara mezolitiklerden kalmıştı. Onu, ancak Tunç Devrinde tanımışlardı. (Şunu da hatırlatalım ki, Anadolu neolitiklerinin halefleri olan Etiler ata mutasarrıf bulunuyorlardı.)

Hububatla ehliğ hayvanatın asılları Avrupada olmadığını yukarıda söylemiştik. Bunların Avrupa kıtasına, gelmesi muhakkak ki tabiiğ bir hâdise eseri değildir. Gerek hububat gerek hayvanat bize, insanın desti zabt ve tasarrufuna geçmiş bir halde gelmişlerdir. Ne çoban ne de bahsettiğimiz cins hayvanat boğazları kendi kendilerine geçerek gelmişlerdir. Bunlar ağır bir muhaceret yolile Karadenizin şimalinden geçmiş olabilirler. Mezru hububat bizim mıntakalarımızda, girmiş oldukları şekilden ilk oluşlarındaki "spontané," hale rucu etmiyorlar. Kezalik Küçük Asyada ehliğleştirilen hayvanların bütün Kafkasya, bütün Rusya boyunca tek başlarına yürüyüp geldikleri, yahut Marmara denizini aştıkları görülmez. Bir takım insan gruplarının gerek müteaddit nesiller müddetince devam eden ufak yürüyüşlerle ve civardan civara geçmek suretile, gerek binnisbe süratli bir muhaceret şeklile bu hububat ve hayvanatı Avrupa topraklarına getirmiş olduklarını kabul etmek zarurîğdir.

Bu insan grupları o servetlere uzun müddettenberi malik olan kimselerden başkası olamaz.

* * *

Şimdi bu muhacir ve aynı zamanda mucit insanların mensup oldukları ırkı meydana çıkarmak için yeni bir delil ilâve ederek ispat ve bu hayvan sürülerini idare edenlerle o hububatı getirenlerin o zaman Avrupa kıtasında mevcut Avrupahlılar olmayıp hususiğ tipte birtakım insanlar olduğunu göstermeğe imkân var mıdır?

Bu yabancılar nereden geliyorlardı? Tabiiğdir ki bunlar brakisefal insanlarla meskûn yerlerden, yani Önsasyaya en yakın mın-takalardan gelmişlerdi. Milâttan iki bin sene evvel Etiler bu hususiyetleri kendilerinde idame edegelmiş oldukları gibi, Anadolu-nun bugünkü halkının ekseriyetinde de bunlar aleddevam görül-mektedir.

Şu halde, muhakemelerimizin bir kıymeti varsa bu muhakeme-lerden bizzarure çıkacak netice de şu olmak icap eder: Neolitik medeniyet dediğimiz sosyal inkılâbı getirenler bugün Anadolu-da sakin olanların cetleridir. Hali hazırdaki malûmatımız bunun böyle olduğunu göstermektedir.

Bu neticeden istintaç olunduğuna göre, bütün Avrupa, -diğer kıtalar Avrupa ile mütesanit olduğuna nazaran bütün medeniğ küre,- Anadoluyu ve ona mücavir memleketleri, medeniyeti hazıramızın bütün elemanlarını ve başlıca ırklarımızdan birini kendisinden aldığımız bir mukaddes toprak gibi telâkki etmek, Önsyanın bu-günkü Avrupanın anası olmuş olduğunu kabul etmek lâzımgelir.

Türk dostlarımdan bu müşahedeye bakarak fazla gurura düş-memelerini talep ederim.

* * *

Şimdi Küçük Asyadan gelerek bugün Homo Alpinus namile yadedilen ve Avrupada meskûn akvamın mühim bir kısmını teşkil eden brakisefalleri daha iyi tanımak icap eder.

Avrupada meskûn bulunan başlıca dört ırk arasında Alpinus denilen ırkın hududu taayyün etmek üzeredir. Son seneler zar-fında mahallerinde yapılan müteaddit anketler sayesinde, bilhassa Alpin kütle haricindeki topraklara ait malûmatımız çok fazlaş-mıştır. Buralardaki beşer tipinin mücmel bir surette teşhisi iyice yapılmıştır: Bunların boyları orta, yahut ortadan fazladır (takriben 1,64 santimetre.- diğer yerlerde olduğu gibi burada da boy uza-mıştır). Kafatasları brakisefaldır ve canlı insanların kafalarının ölçüsü takriben 85 ten 86 ya kadardır. Saçlarının rengi umumiyetle esmer ve bazılarının da siyahtır. Gözleri kestane rengindedir. Bunlar

Broka Keltiklerinin, Deniker'lerin, Kelto Ligurların, Kelto - Retiklerin ırkıdır. Homo Alpinus tabiri son zamanlarda büyük Avrupa kütlesi haricinde geniş sahaları işgal eden bir ırk göstermekle beraber, yukarda zikrettiğimiz müradifler arasında iltibas vukuu ihtimaline karşı biz yine Homo Alpinus tâbiri üzerinde ittihat edebileceğimizi katig olarak anlıyoruz.

Paleolitik zamanlarda Avrupayı dolaşmış olan muhtelif tipte insanların hepsinin bütün o devirler müddetince kafatasları dolikosefal biçimde olduğunu ve ilk defa olarak Ofnet'de mezolitik devrinde yüzde kırk nisbetinde brakisefal bulunduğunu yukarda söylemiştik. Bu andan itibaren brakisefallerin ehemmiyetli kalabalıklar halinde garbe doğru ilerledikleri görülüyor. Avusturyanın, Bavyeranın, İsviçrenin, yukarı İtalyanın ve Fransanın göl mıntakası meskenlerini, ağlebi ihtimal bunlar bina etmişlerdir. İsviçre palafitlerinden anlaşıldığına göre, palafitlerin bânisi olan bu brakisefal insanlardan sonra oralara bir dolikosefal geliş olmuştur; ancak bunların nereden geldiklerini ve hangi asla mensup olduklarını henüz bilmiyoruz. İsviçrenin göl mıntakalarında meydana çıkan dolikosefal kafa taslarının son paleolitiklerin hafitleri olması mümkündür; her halde bu paleolitikler günün birinde sabah şebnemi gibi buhara münkalip olmuş olamaz, farz ve tahmin edilen bu muhacereti tekrar bir brakisefal geliş takip etmiştir. İsviçre antropologları bunları ilkönce gelen proto - brakisefallerden ayırmak için kendilerine neo - brakisefal adını vermişlerdir.

Bu neo - brakisefaller hakikaten uzun bir fasıla ile ilk muhaceret kafilelerini takip etmiş olan şarklılar mıdır? Yoksa daha sadece İsviçrenin gerisinde kalmış, ve İsviçre ile Marmara denizi ve Karadeniz ve meselâ Tuna boyu mıntakalarında yerleşmiş daha eski gruplar mıdır? Asıl mesele üzerinde hiçbir değişiklik vücade getirmeyecek olan böyle bir münakaşa haddi zatinde de müşküldür; çünkü bir iki vaka istisna edilecek olursa, mensup oldukları arz tabakalarının evşafını gösterecek mahiyette vesikalar henüz bulunmamıştır. Meseleyi devirlerin sırasına göre tetkik edebilmek için vücudu elzem olan bir şart bugün hemen tamamile mefkuttur.

* * *

Bu Anadolu brakisefalleri Alp dağlarının göbeğine gelmek için hangi yolları takip ettiler? Karadenizden ve ağlebi ihtimal Boğazlardan gelen bu neolitikler Tuna yolile Transilvanya ve

Karpat dağları kenarlarına yanaşmışlardır. Acaba bu dağları şimalden ve cenuptan aşmışlar mı, yoksa bir çok noktalarda yolları önüne çıkan boğazları açıktan açığa geçmişler midir? Bu gibi meseleler mevzuu bahsolunca harita üzerinde tabiiğ muhaceret yollarının nehir vadileri olduğu hatıra gelir. Bu takdirde muhaceret yolu nehrin akışına makûs istikamette olarak Tuna nehrinin hiçbir fasılaya uğramıyan yoludur ki, o insanlar bu yol üzerinde tesadüf ettikleri Tizayı geçerek oradan Galiçya Karpatlarına girmiş olacaktırlar. Ancak bir nehrin akışına makûs istikamette gitmek her zaman kolay bir şey değildir. Bir çok yerlerde aşılması imkânsız geçitlere tesadüf edilir, ki bu kabil geçitler Tuna nehrinde mevcuttur. Yukarıda zikrettiğimiz muhaceretin az çok kalabalık bir kütle halinde vuku bulup bulmadığını bilmediğimiz için bir faraziye olarak büyük bir grupun Tuna vadisinin en yukarı mıntakalarına doğru çıkmak suretile katettiği kabul olunsa bile, bu grup bazı noktalarda dağ geçitlerinden geçmek mecburiyetinden variste kalmamıştır. Muhakkak olarak şunu söyleyebiliriz ki, bazı neolitik kafiler bu geçitlerden geçmişlerdir. Bunu gerek yer yüzünde ve gerek mezarlarda bulduğumuz şeylerden öğreniyoruz.

* * *

Alpin denilen ırk, siyah gözlü ve siyah saçlı brakisefallığını temsil eden yegâne Avrupa ırkı değildir. Bir de Dinarik ırkı vardır ki, bunu zamanla daha iyi anlamağa muvaffak oluyoruz. Bu ırk mensuplarının boyu, vasatiğ hesabına, Alpin ırk mensuplarının boyundan çok yüksektir. Kafa tası vazih surette yuvarlaktır (takriben 85 - 86) saçlarının rengi alelâde koyu yahut çok koyudur. Yüzü uzun, burnu doğru veya gaga biçimindedir. Bugünkü tetkikatımıza göre bu ırkın en halis mümessilleri Adriyatığın şark ve şimal sahillerile hinterlandında yani Şimaliğ Arnavutluk, Karadağ, Bosnahersek ve Dalmaçyada yerleşmiş bulunuyor. Bunların Venezyada da oldukça kesretli surette buldukları zannolunuyor. Şimaliğ İtalyanın şark kısmında boyları ortadan yüksek olanlar bunlardır. Bu insanlar daha preistorik devirlerde Avrupanın merkezine ve şimaline doğru muhaceret etmişlerdir; peyderpey izlerine tesadüf ettiğimiz ve etnolojik kıymet ve ehemmiyetini ölçmeğe başladığımız bu muhaceret yolile o insanlar Norveçe ve Britanya adalarının şimaline kadar gitmişlerdir. İçviçrede ve her halde bu memleketin

Grizon kantonu sakinleri arasında bu enteresan beşer grubunun mümessilleri bulunduğu hemen hemen muhakkak gibidir. Ofnet mezarlıklarında bulunan kafaların sahiplerinin Alpin veya Dinarik ırkından hangisine mensup olduklarını katıyetle anlamanın ehemmiyeti pek büyüktür. Bu mezarlarda gövde bulunmayıp yalnız kafa bulunması şayanı teessüftür; vücut iskeletinin diğer aksamı da bulunabilseydi anlamak istediğimiz şeyi öğrenecektik.

* * *

Alpin tipinin coğrafiğ bakımından menşeiini anlamak meselesi Dinarik tip hakkında da varit olabilir. Bu da ötekisi derecesinde ehemmiyeti haizdir. Bir çok müelliflerin tuttıkları yolu takip ederek biz de bu iki tipin her biri hakkında araştırmalar yapılabilmek maksadile bir an için her iki grubu, brakisefallikleri ve malûm olan mümeyyiz vasıfları ile birleştirilmiş bir blok halinde toplayabiliriz. Bu brakisefal blokun, menşeiinde tek bir kütle halinde olduğu kabul edilince, sonraları bu kütle boy ve yüz uzunluğu esasına göre ikiye ayrılmış olabilir. Bunun neticesinde de ırk bakımından esaslı taksimler husule gelebilir ve bunlar bizim antropolojik tasnifimize göre Alpin ve Dinarik ırkları teşkil edebilir.

Böyle bir faraziyenin şayanı kabul olabileceği mülâhazasına göre geriye, bu brakisefal blokun doğduğu yeri aramak meselesi kalır ki, bu da bizi davamızın hareket noktasına getirmiş olur. Bu araştırmalarda nazarlarımız daima ve ister istemez bir yere teveccüh ediyor ki burası bu brakisefallerin vatanı diye telekkiye mecbur olduğumuz vasatiğ ve garbiğ Asyadır.

Neolitik ırkın morfoloji bakımından bütün mümeyyiz vasıfları bütün teferruatile henüz malûmumuz değildir. Çünkü bu ırkın merkeziğ ve garbiğ Avrupaya gelmek için takip etmiş olduğu yol üzerinde şimdiye kadar kafa tasından başka elimize bir şey geçmemiştir; ancak, bir gün gelecek, bunları da muhakkak öğreneceğiz.

Şimaliğ İtalya, Alpo - dinarik dediğimiz bu insan teşekkülünün bir timsalini göstermektedir. Piemone ve Venedik havalisi insanları brakisefal olmakla beraber diğer morfolojik karakterler bakımından birbirine benzemezler. Venedik havalisi insanları Piemontelilerden daha uzun boyludur. Bu ayrıntının muhit namı verilen ve herkes için kâfiğ bir izah sayılan sebepten mütevellit olduğunu

kabul etmek güç gibidir. Gerçi içtimaiğ muhitlerin tesirile insanların boyu değiştiğini biz de biliriz; ancak burada o tesiri ileri sürmeğe hiç mahal olmadığı fikrindeyim. Şimdi İtalyanın brakisefalliği iki menşee dayanır: Biri Alpin olmak, diğeri Dinarik olmak.

İndüsün şarkında Egeye kadar uzandığı malûm olan bu beyaz Asyaya mensup geniş beşer blokunu tetkik ettiğimiz zaman tek başına nazarı mülâhazaya alınan brakisefal kütlei mühimesi içinde bazı çeşitlere tesadûf olunur. Meselâ brakisefal memleketlerin hepsinde insan boyları mütecanis değildir. Anadolu halkını yerlerinde tetkik etmiş olan antropologlar bunu görüp meydana çıkarmışlardır. Bu insanların boyu, vasatiğ itibarile, Avrupa insanların vasatiğ boyundan uzundur. Ancak yine bu insanlar üzerinde yapılan ferdiğ tetkikat bunlar içinde bir çoğunun bu vasatiğ uzunluğa da yetişemediğini göstermektedir. Eski bir etüdümde de söylemiş olduğum veçhile [1] Türk antropologları başlı başına bir mevzu olarak en büyük boylularla boyları daha az uzun olanları, bunların diğerk morfolojik vasıfları ve ezcümle kafa tası ve yüz vaziyelerinin kıymetlerle bir arada tetkik etmelidirler.

---

[1] Eugène Pittard, Contribution à l' Etude des Turcs d'Asie Mineure.— Türk Antropoloji Mecmuası, İstanbul 1929. — Bayan Âfet'in 200 Türk kadınının antropolojik karakterlerine dair yep yeni bir etüdüne müracaat olunabilir.— (Bükreşte 1937 de toplanmış olan Arsiulusal Antropoloji ve preistorik Arkeoloji Kongresinde yapılan bir tebliğ.)

Bu muhtelif noktalara yakında avdet edeceğiz.